

RIVALITĂȚI ANGLO-GERMANE:
GRADUL DE DEVIERE FAȚĂ DE LIMBA-BAZĂ
ȘI POSIBILELE CAUZE ALE DECALAJULUI
ÎN AREALUL DE RĂSPÂNDIRE¹

Gina MĂCIUCĂ,
profesor universitar, doctor în filologie
(Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România)

Abstract

The author of the present paper takes it upon herself to compare the two most widely spoken representatives of Germanic languages – English and German – and expose their contrasts and similarities. The first section takes the reader crosswise through the grammar of the two descendants from West Germanic, whereas in the second and final one the author ventures to put the subsequent analytically-based evolution of English morphology down to a resurrection of pre-Norman tendencies as established by Scandinavian tribes, with concomitant assumption of the following preconditions: a growing tendency of plebeians – induced by the Norman Retreat, in all probability – to gradually fence in the French-speaking aristocracy, which came as a natural reaction against the posh sophisticated French morphology they had to put up with for two solid centuries, and which, most important of all, helped restore the English language to its former official position.

Keywords: *English vs German, common ancestor, drift-away, spread patterns.*

Rezumat

Autoarea articolului își pune drept scop de a compara două și cele mai frecvent vorbite limbi germanice - engleza și germana, prezentând deosebirile și asemănările acestora. În prima parte a articolului, cititorul este familiarizat cu gramatica celor două descendente ale germanei de vest, în timp ce în a doua și în ultima parte a articolului, autoarea se încumetă să reducă evoluția ulterioară analitică a morfologiei engleze la o reînviere a tendințelor pre-normande.

Cuvinte-cheie: *limba engleză, limba germană, strămoș comun, a deriva, modele răspândite.*

1. Gradul de deviere față de limba-bază

Dacă germana – cea mai conservatoare, după islandeză – , a rămas fidelă arhetipului germanicii comune, engleza se situează la polul opus, fiind în consonanță, sub acest aspect al evoluției aberante de la norma limbii-bază, cu cel mai puțin reprezentativ membru al grupului romanic, franceza. Prin urmare, chiar și o analiză extrem de sumară a gramaticii celor două limbi germanice investigate este în măsură să pună în evidență principalele disonanțe.

1.1. Nivel fonetic

¹Lucrarea de față încorporează un fragment din cercetarea efectuată în cadrul proiectului CNCSIS *Identitatea lexicală și morfologică a limbii române în contextul multilingvistic european. Consonanțe și disonanțe*, coordonat de autoare.

Pornind de la nivelul cel mai concret și mai ușor perceptibil al limbii, ortografia, putem afirma că, în limba germană, aceasta este preponderent fonetică – în pofida neinspiratelor tendințe etimologizante din ultima decadă –, conformându-se unor reguli stricte de pronunție.

De partea cealaltă, engleza derutează studentul începător printr-o ‘perfectă’ discordanță între grafie și fonetică, prima rămânând tributară variantei latinești, adoptate neoficial în sec. al XVII-lea, în timp ce acesteia din urmă i s-a permis să evolueze după bunul plac, și, în plus, neîncorsetată de rigorile unor reguli precise de pronunție. Singura zonă în care contrastele par să se estompeze este cea a metafoniei, prin conservarea alternanțelor vocalice la cele trei forme de bază ale verbelor de conjugare *tare* sau neregulată (‘Ablaut’) – componente ale lexicului de bază, moștenit din germanica comună – precum și a celor care marchează opoziția singular-plural (‘Umlaut’) – în engleză doar la o serie limitată de substantive de origine germanică.

1.2. Nivel lexical

Consonanțele dintre cele două limbi germanice, atâtea câte există, transpar, cel mai vizibil, la nivelul vocabularului, din cel puțin trei cauze evidente:

(a) în primul rând, datorită componentelor comune care alcătuiesc stratul germanic, mai precis, fondul lexical principal, preluat din limba-bază, menit să reflecte, în mod natural, o *forma mentis* comună (consonanțele sunt mai ușor de receptat între engleză și dialectele din nordul Germaniei, așa-numita germană ‘de jos’).

(b) în al doilea, datorită elementelor comune de substrat germanic (preponderent celtic, în engleză, și mixt, în germană).

(c) în al treilea, datorită influențelor comune, exercitate de limbile latină (în engleză, atât, într-o primă fază, asupra substratului, cât și, apoi, a adstratului², și, în germană, asupra adstratului) și apoi franceză (asupra adstraturilor din cele două limbi: a celui din engleză, prin cele peste două secole de ocupație normandă³, iar a celui din germană, mult mai recent, prin proximitate teritorială – cu precădere în sudul Germaniei, în Austria și în Elveția).

Disonanțele se raportează, mai cu seamă, la modalitățile de îmbogățire a vocabularului. Dacă germana, mai reticentă, și tributară aceluiași conservatorism, a recurs preponderent la mijloacele interne ale derivării și compunerii, descurajând potențialii studenți începători prin compuși

²Vezi traducerea oficială a Bibliei, în timpul regelui James, când s-au operat împrumuturi în masă direct din această limbă.

³Statisticile atestază că, în jurul anului 1450, jumătate din vocabularul curent al limbii engleze provenea din această limbă (cf. Austin, 2009, p. 16).

plurillexematici de dimensiuni impresionante⁴, engleza, mai generoasă și mai puțin circumspectă, a împrumutat masiv din limbile romanice, în speță, dar și din majoritatea celorlalte limbi cu care a avut contacte cruciale în diverse momente ale evoluției sale. Aceste conduite lingvistice, divergente în privința vocabularului, sunt în măsură să explice cel puțin parțial, în opinia noastră, decalajul înregistrat de cele două limbi germanice în configurarea ulterioară a arealului lor de răspândire (vezi detalii în secțiunea următoare).

În același timp, însă, se observă o tendință a englezei moderne, și îndeosebi a celei contemporane, de a utiliza, în mod frecvent, compunerea ca procedeu de îmbogățire lexicală. O dovadă a faptului că procedeul întâmpină încă rezistență din partea vorbitorilor nativi – nefiind perceput ca atare – o constituie și variantele diferite de ortografiere ale aceluiași compus, chiar în publicațiile care au rolul asumat de standardizare a limbii, de ex.: *key signature*⁵, dar *key-signature*⁶; sau *key word*⁷, dar *keyword*⁸.

Există, în mod natural, și excepții, una dintre acestea fiind ilustrată grăitor, în dialectul galez, de numele localității de baștină a premierului Lloyd George, care a îndeplinit această funcție politică în timpul primului război mondial: *Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwllllandisiliogogoch*⁹.

Veritabila monstruozitate lexică de mai sus – compusă, la rândul său, din alte aproximativ 22 de cuvinte – surclasează net formații germane de lungime mică, precum *Freundschaftsbezeugungen* ('dovezi de prietenie'), *Stadtverordnetenversammlungen* ('adunări ale executivului local') sau *Sonntagsnachmittagsausgehanzug* ('costumul pentru ieșirile de duminică după-amiază').

Din perioada guvernului condus de același premier, datează sintagmele 'monobloc'¹⁰, folosite cu referire la cele două curente de masă – pacifiștii, și cei care li se opuneau: *peace-at-all-price-apostles* ('adeptii păcii cu orice preț') și *fight-to-a-finish-statesmanship* ('politica [de stat a] luptei până la capăt'), precursori ale formațiilor contemporane de tipul *the 'take-it-or-leave-it' stance* („comportare de tip *ori accepți condițiile, ori te retragi*”). Din fericire, asemenea exemple sunt, de obicei, considerate creații *ad hoc* ale idiostilului și, prin

⁴Numiți plastic de Mark Twain cuvinte „aruncătoare de umbră” (cf. Ludwig, 1983, p. 155).

⁵cf. *CED*, p. 783, *CALD*, p. 697, *LDEL*, p. 720, *DOEI*, p. 441.

⁶cf. *CULD*, p. 396.

⁷cf. *CED*, p. 783.

⁸cf. *DOEI*, p. 441.

⁹cf. Grümmer *et alii*, 1994, p. 38.

¹⁰Autoarea capitolului își asumă integral responsabilitatea pentru utilizarea termenului în acest context.

urmare, nu sunt incluse în lucrările lexicografice de referință¹¹. Același lucru se întâmplă, în germană, cu compuși precum *Nichtsbisfünzfählenkömmer* ('unul care nu e în stare să numere nici până la 5'¹²), aici cele două limbi fiind în perfectă consonanță.

1.3. Nivel morfologic

Nivelul morfologic este cel care generează majoritatea disonanțelor. În timp ce germana își face un titlu de glorie din faptul că reprezintă și astăzi prototipul morfologiei sintetice, moștenite din germanica comună – cu glisări mai pronunțate spre analitism, îndeosebi în sfera recțiunii –, engleza actuală este, de departe, cel mai viu exemplu al modului spectaculos în care o descendentă poate devia față de limba-bază. Astfel, de la o limbă cu o flexiune complexă, comparabilă cu latina, engleza a evoluat – cu precădere sub influența germanicilor scandinavi –, spre un analitism excesiv, ajungând, astăzi, să fie, între limbile germanice, mai puțin precară, morfologic, doar decât neerlandeza – mai ales sub aspectul flexiunii nominale. Ne-am aventurat chiar să afirmăm că s-a ajuns la un veritabil sincretism al claselor morfologice¹³, același lexem fiind capabil să reprezinte, prin conversiune gramaticală și adaptare contextuală, nu mai puțin de patru clase, de ex. *up*, în:

- 1) *John's up in his bedroom* (adverb);
- 2) *The water got up my nose* (prepoziție);
- 3) *We caught the up train* (adjectiv);
- 4) *They've upped their offer by a further 5%* (verb).

Fenomenul de schimbare a clasei lexico-morfologice sau a valorii gramaticale – care a cunoscut o mare amploare în ultimul timp –, greșit pe fondul unui sistem flexionar ca și inexistent, cum este cel al limbii engleze, a generat, la rândul său, un altul, extrem de periculos, mai ales, pentru comunicarea rapidă: ambiguitatea enunțului. Titlurile ziarelor – al căror scop suprem este comunicarea unui maximum de informații cu un minimum de efort lingvistic – oferă terenul predilect de manifestare a unor asemenea ambiguități, care dau naștere frecvent unui comic de limbaj mai mult sau mai puțin involuntar, de tipul celui de mai jos:

SQUAD HELPS DOG BITE VICTIM¹⁴.

¹¹Formațiile reprezintă, în realitate, un tip special de sintaxă 'comprimată' – ne asumăm integral și riscul folosirii acestui termen.

¹²cf. Grümmer *et alii*, 1994, p. 39.

¹³Deși unii lingviști preferă să numească fenomenul, eufemistic, 'omonimie morfologică'.

¹⁴Comicul este generat, în acest exemplu, de dubla interpretare a lexemului *bite* (a) ca substantiv ('mușcătură'), cu atributul nominal *dog* ('[de] câine'), formând, astfel, sintagma *dog bite* ('mușcătură de câine') în varianta semantică a autorului

1.4. Nivel sintactic

Precaritatea morfologică a limbii engleze se repercutează și asupra nivelului lingvistic imediat superior, impregnat de o accentuată omonimie. Tocmai pentru a contracara acest efect, gramaticile prescriptive mai vechi au instituit o topică relativ rigidă, mai cu seamă, în interiorul diverselor grupuri – numite și fraze –, corespunzătoare principalelor clase morfologice: verbal, nominal, pronominal, adjectival, adverbial, prepozițional.

Deși preponderent sintetică și, prin urmare, cu un risc mult diminuat de ambiguitate a mesajului comunicat, germana suferă, în mod paradoxal, de o rigidizare excesivă a topicii, mai cu seamă, în ceea ce privește ordinea constituenților grupului verbal în propoziția secundară. E adevărat că, în registrul familiar, vorbit și chiar scris – care permite omiterea conjuncțiilor subordonatoare –, se tinde tot mai mult, în germana modernă și contemporană, spre o relaxare a topicii și o reconfigurare a grupului verbal, cu desființarea așa-numitei ‘paranteze predicative’ prin dislocarea verbului lexical – în propoziția principală sau secundară – sau a operatorului¹⁵ – în secundară –, din poziția sa finală și deplasarea acestuia spre centrul propoziției, îndeosebi în situațiile în care paranteza este peste măsură de amplă, ca în următorul exemplu:

„Der Unterricht *wird* auf der Grundlage des neuesten wissenschaftlichen Erkenntnisse mit dem Ziel, die Schüler zu selbständigem logischem Denken und zu verantwortungsbewußtem Herangehen an die Aufgabenstellungen zu erziehen, *betrieben*”¹⁶.

Frapează aici (vezi **Nota 9** pentru traducere) limbajul de lemn al epocii socialiste, unul dintre refugiile favorite ale specimenelor gigant care supraviețuiesc încă în limbă.

Iar dacă cititorul nefamiliarizat cu limba în cauză a trecut cu bine până acum de celelalte niveluri investigate, ajuns în acest punct, îi va da, cu siguranță, dreptate scriitorului Mark Twain, care afirma resemnat că “eternitatea există pentru ca oameni ca mine să învețe limba germană” și își corobora spusele cu următorul de-acum celebru exemplu, în care uriașa paranteză predicativă este formată din componenta verbală a unui verb plurilexemic cu particulă separabilă, și particula respectivă:

articolului (traducerea titlului: “Polițiștii ajută victima mușcată de câine” sau, mai aproape de original, dar mai departe de spiritul limbii române: “...victima mușcăturii de câine”) (cf. Bucaria, 2004, p. 60).

¹⁵ ‘Operatorul’ reprezintă, în terminologia lingvistică, primul auxiliar din grupul verbal.

¹⁶ Traducerea exemplului (cu respectarea topicii verbelor în original): “Educația *este* pe baza celor mai noi cunoștințe științifice cu scopul, elevii pentru o gândire independentă, logică, și o abordare responsabilă a stabilirii sarcinilor să-i pregătească, *inläptuitä*” (Faulseit, 1965, p. 78).

„Er *reiste*, als die Koffer fertig waren und nachdem er Mutter und Schwester geküßt und nochmals sein angebetetes, einfach in weißen Musselin gekleidetes, mit einer frischen Rose in den sanften Wellen ihres reichen braunen Haares geschmücktes Gretchen, das mit bebenden Gliedern die Treppe herabgerannt war, um noch einmal sein armes gequältes Haupt an die Brust desjenigen zu legen, den es mehr liebte als das Leben selber, ans Herz gedrückt hatte, *ab*”¹⁷.

Înceind și noi paranteza începută în paragraful al doilea al secțiunii de față, trebuie, din păcate, să remarcăm că nu mai puțin adevărat e și faptul că stilul literar – și, îndeosebi, cel protocolar – nu încurajează încă instituirea, la nivel de normă, a modificărilor de topică, operate deja în stilul familiar, și nici, am adăuga, pe cei dornici să se lanseze în studiul germanei, și pentru care reguli mai puțin stricte în această zonă “crepusculară” a gramaticii – și nu numai – ar face mai accesibilă și mai atractivă limba geniilor care, supunându-se doar rigorilor sintactice ale eufoniei universale, au compus și, respectiv, pus pe muzică, *Oda bucuriei*, imnul de azi al Europei unite.

2. Posibilele cauze ale decalajului în arealul de răspândire

2.1. Detalii statistice

Dacă, în ciuda dificultăților de învățare expuse mai sus, germana se poate, totuși, mândri cu faptul că deține cel mai extins areal de răspândire dintre limbile Uniunii Europene (128 de milioane de vorbitori) – cu un punct de maxim în Europa Centrală –, iar la nivel mondial este a doua, dintre limbile germanice, ca număr de vorbitori nativi, engleza reușește să înregistreze un record absolut și în acest domeniu, fiind cotate pe locul întâi între limbile de circulație mondială și a doua ca număr de vorbitori în lume, după chineză. Acest prim loc îi revine, în realitate, grație diferenței de aproximativ 430 de milioane de vorbitori, care rezultă prin scăderea numărului celor care o vorbesc ca limbă maternă – și anume 330 de milioane

¹⁷Traducerea exemplului (cu respectarea topicii verbelor în original): “El a *plecat*, când valizele gata au fost, și după ce mama și sora și-a sărutat, și încă o dată, adorata sa, simplu în muselină albă îmbrăcată, cu un trandafir proaspăt [rupt] în onduleurile gingașe ale bogatului său păr castaniu împodobită Gretchen, care cu picioare tremurânde treptele alergând coborâse, ca iarăși cășoru-i chinuit la pieptul aceluia să-și pună, pe care mai mult îl iubea decât însăși viața [sa], la piept a strâns, *în călătorie*” (Ludwig, 1983, p. 176). Citind traducerea de mai sus, ne vedem nevoiți să-i dăm din nou dreptate aceluiași scriitor american, care afirma – de această dată cu umorul și ironia-i caracteristice – referitor la confracții săi de breaslă din patria lui Goethe: „ Când scriitorul german se scufundă într-o propoziție, trece o bună bucată de timp până ce iese iar la suprafață pe coasta cealaltă a oceanului său, cu un verb în gură” (cf. Ludwig, *ibidem*).

–, din totalul celor care o utilizează în diverse scopuri – ce se ridică la 760 de milioane¹⁸.

Dacă germana a deținut, un timp îndelungat, supremația incontestabilă în domeniul tehnic, engleza a acaparat treptat pe cel comercial, pentru ca, mai apoi, să se insinueze perfid în primul, în care deține astăzi monopolul absolut (vezi zona de mare impact a IT-ului).

2.2. Scurtă incursiune în diacronie

În ceea ce privește arealul de răspândire, putem afirma că o evoluție paradoxală înregistrează, de această dată, limba germană, fapt demonstrat cu relativă ușurință de o privire retrospectivă – fie aceasta și sumară – în istoria celor două limbi germanice investigate. Astfel, din bazinul matriceal al limbii – reprezentat de Germania propriu-zisă de astăzi –, au migrat cu regularitate vorbitori de limbă germană – organizați în triburi la început și, mai apoi, în comunități – spre diverse alte regiuni ale Europei, după cum urmează: sec. V d.H., spre Europa de Vest și Africa de Nord (francii, saxonii, șvabii și vandalii); sec. X-XIII, spre Polonia (triburi de agricultori); sec. XIII-XIV, spre Prusia și regiunile baltice (membrii ordinului Cavalerilor Teutoni); sec. XVIII, spre stepele Volgăi (comunități de agricultori).

Și totuși, contrar așteptărilor, în ciuda migrațiilor masive de populații vorbitoare de germană, această limbă nu a cunoscut nici pe departe expansiunea înfloritoare de care s-a bucurat surata ei insulară. Dacă adăugăm la cele de mai sus și faptul că valorile culturale, puse în circulație de germană și engleză, sunt la fel de impresionante de ambele părți, apare întrebarea firească asupra posibilelor cauze în măsură să justifice decalajul acesta, inexplicabil la prima vedere, pe care secolele l-au așezat între arealele geografice de răspândire ale celor două limbi.

Aceste cauze sunt multiple și variate, și pot fi grupate în două categorii: cauze de natură *extralingvistică*, care țin de conjunctura istorică, și cauze de natură *lingvistică*, care privesc evoluția limbii în sine.

Referitor la prima categorie, frapează, de la bun început, sinusoida trasată de contextul istoric, cu oscilații ce acoperă întreaga gamă de valori între cele două puncte de maxim, situate pe axa negativă, respectiv pozitivă. În acest sens, politica expansionistă asiduă, dusă pe parcursul ultimelor patru secole ale mileniului al doilea – favorizată de stăpânirea celei mai puternice forțe maritime –, a imprimat Insulelor Britanice o ascensiune spectaculoasă, de la poziția ingrată de colonie, deținută timp de peste un mileniu, – prin invaziile succesive ale celților, romanilor, triburilor germanice de jos, ale vikingilor și

¹⁸Acest raport între numărul de utilizatori și cel de vorbitori nativi situează engleza pe primul loc în lume. Prin comparație, chineza numără nu mai puțin de 875 de milioane de vorbitori nativi, cu o diferență de doar 180 de milioane de utilizatori până la impresionantul total de 1.055 miliarde.

normanzilor –, la cel mai important imperiu colonial, care s-a extins de la Atlantic la Pacific, prin ocuparea Americii de Nord, spre Oceanul Indian, prin cucerirea Indiei, apoi către Australia, Noua Zeelandă, Africa de Sud, Nigeria și Insulele Caraibe.

Pe de altă parte – așa cum am demonstrat în detaliu în secțiunea anterioară –, diacronia lingvistică a orientat engleza spre o morfologie aproape necuviincios de frustă, o sintaxă mai flexibilă în comparație cu cea a altor limbi intens vehiculate și, în final – dar nu și în ultimul rând ca importanță –, spre un lexic de tip mozaical, fără pudori conservatoare, și permanent deschis împrumuturilor.

În privința evoluției morfologice, îndrăznim să avansăm aici ipoteza unei reactivări a tendințelor epocii prenormande, trasate de triburile germanice scandinave, cu două posibile cauze: ca o reacție la cele două secole de încorsetare excesivă, impusă de sistemul flexionar sofisticat al limbii franceze¹⁹, și, mai degrabă, ca o condiție favorizantă a primei cauze expuse mai sus, tendința plebei – accentuată după retragerea normanzilor – de a izola treptat aristocrația vorbitoare de franceză, fapt ce a condus la recâștigarea de către engleză a statutului de limbă oficială²⁰.

2.3. Concluzii privind posibilele cauze ale decalajului în arealul de răspândire, dintre cele două limbi germanice

Revenind la întrebarea care a declanșat demersul logic de mai sus, răspunsul se află, inevitabil, la intersecția celor două tipuri de cauze. În primul rând, Germaniei îi lipsește, prin comparație, ampla deschidere la mare a Insulelor Britanice, iar germanei - simplitatea morfologică a englezei. Dar, dacă faptul că nu beneficia de o putere maritimă pe măsură nu l-a împiedicat pe Bismarck să lanseze celebra 'goană după Africa' – urmată îndrăzneț de colonizarea unor teritorii din Papua și Micronezia –, în schimb, sistemul flexionar alambicat, sintaxa excesiv de rigidă și vocabularul conservator al germanei au constituit veritabile bariere pentru indigenii și așa prea puțin dornici să învețe o limbă impusă cu forța. Din același motiv, au trebuit să renunțe la limba maternă (pentru a putea comunica eficient cu

¹⁹Același fenomen îl întâlnim și în limba română – cu precădere în zona lexicului –, inițiat de Școala Ardeleană ca o reacție împotriva excesivei latinizări din perioada respectivă.

²⁰În acest sens, se poate afirma că epidemia de ciumă bubonică, care a făcut ravagii în Europa și Asia în secolul al XIV-lea, a avut un rol cathartic și în accepția sa mai puțin abstractă, purificând nu numai populația de pe teritoriul englez – prin afectarea masivă a zonei urbane, reședința predilectă a claselor sociale superioare –, ci și limba de pe același teritoriu, prin carantina instituită și izolarea orașelor, ceea ce a avut ca efect resuscitarea resurselor lingvistice autohtone, conservate cu mare grijă în zonele rurale, pe tot parcursul stăpânirii normande.

membrii comunităților care *i-au adoptat*) majoritatea emigranților germani²¹ din America de Nord și Africa de Sud, numiți eufemistic și ‘coloniști individuali’. Și tot bariera lingvistică a fost aceea care a stat în calea expansiunii masive a limbii germane dincolo de granițele teritoriului de origine, atunci când vorbitorii ei nativi – deținători ai unei tehnici avansate în toate domeniile – și-au asumat rolul de Prometei moderni prin inventarea tiparului, răspândind, astfel, focul sacru al cunoașterii în întreaga lume.

Printr-un exercițiu de imaginație, să ne închipuim în ce ritm s-ar fi extins arealul de utilizare a limbii engleze, dacă vorbitorii acesteia ar fi fost fericiții inițiatori ai iluminismului tehnic. E suficient să aruncăm o privire spre PC-ul de pe birou și avem răspunsul în fața ochilor. Căci ce altceva este tehnologia informațională în fond decât echivalentul modern al tiparului? Și aceasta are ca fundament știința ciberneticii, inventată de un cercetător american, Norbert Wiener, iar ca principali furnizori companiile gigant din țara de baștină a acestuia din urmă: o țară care deține supremația mondială în domeniul mediatic și al cărei *boom* economic și cultural a contribuit la ridicarea limbii sale oficiale la rangul de *lingua franca* a întregului mapamond. Și dacă mai adăugăm și faptul că respectiva limbă oficială a fost aleasă în Senat la o diferență de numai un vot de rivala ei și eterna perdantă, germana – probabil, din aceleași considerente de dificultate gramaticală – atunci avem tabloul aproape complet al argumentelor care justifică actualul decalaj dintre arealele de răspândire ale celor două surori germanice, din care mai lipsește doar un amănunt, deloc ne semnificativ: în timp ce sfârșitul celui de al doilea Război Mondial anunța, grație perioadei de avânt fără precedent, înregistrate de SUA, debutul epocii definitive de glorie a limbii engleze, rolul nefast de ghilotină europeană, asumat de regimul nazist, condamnă, în mod injust, națiunea germană, și, implicit, limba vorbită de aceasta, la un nemeritat con de umbră.

Iar dacă vorbitorii săi, prin actul de voință supremă a reîntregirii teritoriale, înfăptuite în 1990, și, mai apoi, prin rolul fast asumat, de această dată, de catalizator al unificării europene, au reușit să se reabiliteze moral și chiar să-și atragă simpatia, nu numai a locuitorilor Bătrânului Continent, ci și a lumii întregi, limba germană, păstrătoare a aceluiași atribut gramatical descurajant de odinioară – și, în plus, cu dificultățile generate de noile tendințe etimologizante în ortografie –, nu credem, în pofida strădaniilor admirabile de popularizare, întreprinse de autoritățile de la Berlin, că va reuși prea curând să recâștige terenul pe nedrept pierdut²².

²¹Excepție fac comunitățile *ámish* din Pennsylvania – unde se vorbește ‘Pennsylvania Dutch’, adică ‘Deutsch’ (germana) –, ca și alte comunități din Texas și America Latină.

²²Reforma protestantă din sec. al XVI-lea a conferit germanei statutul de reper lingvistic al civilizației europene, iar curentele filozofice de sorginte germană – și cu

Referințe bibliografice

- AUSTIN, P. K. (coord.) *1000 de limbi*. București: Editura Art, 2009 [=Austin, 2009].
- BRZozowska, D. *Germans in Polish Jokes and Poles in German Jokes // Linguistica Silesiana* 25, 2004. P. 159-166 [=Brzozowska, 2004].
- BUCARIA, Ch. *Lexical and Structural Ambiguity in Humorous Headlines*. MA Thesis. Youngstown State University, 2004 [=Bucaria, 2004].
- DUMISTRĂCEL, St. *Germanul în mentalul rural românesc // Al. Zub (ed.), Identitate-alteritate în spațiul cultural românesc*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1996. P. 221-239 [=Dumistrăcel, 1996].
- FAULSEIT, D. *Gutes und schlechtes Deutsch*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1972 [=Faulseit, 1972].
- GRÜMMER, G., DREWS, G. *Deutsch für Angeber*. Augsburg: Praesent Verlag, 1994 [=Grümmer et alii, 1994].
- LUDWIG, H. *Gepflegtes Deutsch*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1983 [=Ludwig, 1983].
- OPREA, I. *Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european*. Iași: Institutul European, 2008 [=Oprea, 2008].

Dictionaries

- Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006 [=CALD].
- Chambers English Dictionary*. Edinburgh: Chambers Ltd, 1990 [=CED].
- Dictionar Oxford explicativ ilustrat al limbii engleze*. București: Litera Internațional, 2004 [=DOEI].
- KIRKPATRICK, E. M. (ed.) *Chambers Universal Learners' Dictionary*. Edinburgh: Chambers Ltd, 1980 [=CULD].
- Longman Dictionary of English Language and Culture*. Edinburgh: Pearson Education Ltd, 2003 [=LDEL].

reverberații pe întreg continentul – au ridicat-o în secolele XVIII–XIX la rang de rivală a favoritei saloanelor aristocratice, care era limba franceză.